

BẢN TRÍCH YẾU LUẬN ÁN

Tên tác giả:

PHAN PHƯƠNG THẢO

Tên luận án:

**CHÍNH SÁCH QUÂN ĐIỀN NĂM 1839 Ở BÌNH ĐỊNH
QUA TƯ LIỆU ĐỊA BẠ**

Chuyên ngành:

Lịch sử Việt Nam

Mã số:

5.03.15

Cơ sở đào tạo:

*Khoa Lịch sử, trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn
Đại học Quốc gia Hà Nội*

Mục đích của luận án

1. Nghiên cứu những biến đổi về sở hữu ruộng đất ở Bình Định trước và sau khi thực hiện chính sách quân điền của Minh Mệnh năm 1839 qua tư liệu địa bạ Bình Định tại hai thời điểm 1815 và 1839.
2. Tìm hiểu nguyên nhân sâu xa dẫn đến tình trạng tư hữu hóa ruộng đất gần như tuyệt đối ở Bình Định cùng tình trạng sở hữu tư nhân nhỏ bé, manh mún ở đây và lý do Minh Mệnh chọn Bình Định làm nơi áp dụng chủ trương quân điền 1839.
3. Đánh giá chủ trương và kết quả thực hiện quân điền của Minh Mệnh ở Bình Định năm 1839.

Phương pháp

Áp dụng phương pháp thống kê chọn mẫu trong việc lựa chọn 24 cặp địa bạ của Bình Định tại hai thời điểm nửa đầu thế kỷ XIX để đi sâu nghiên cứu, phân tích.

Sử dụng có hiệu quả phương pháp phân tích định lượng trong tổng hợp, phân tích và xử lý các thông tin của 24 cặp địa bạ Bình Định lập năm Gia Long 14 (1815) và năm Minh Mệnh 20 (1839), kế thừa và so sánh với kết quả nghiên cứu toàn bộ địa bạ Bình Định đã công bố.

Trên cơ sở đó, các số liệu được xử lý trên máy vi tính, kết hợp với một số bảng biểu, đồ thị, bản đồ minh họa, đồng thời có đối chứng, so sánh với các nguồn tư liệu khác nhau liên quan đến đề tài, đặc biệt là các kết quả điều tra điền dã.

Đóng góp chính của luận án

1. Xử lý triệt để 24 cặp địa bạ của 24 thôn/ấp Bình Định lập vào các năm 1815 và 1839, so sánh với các số liệu thống kê chung toàn tỉnh Bình Định cũng vào hai thời điểm trên, đồng thời đi sâu phân tích phân tư hữu ruộng đất cho phép rút ra một số kết luận về tình trạng sở hữu ruộng đất cũng như những biến đổi của các loại hình ruộng đất ở Bình Định nửa đầu thế kỷ XIX.
2. Kết quả phân tích 24 địa bạ của 24 ấp thuộc trấn Bình Định lập năm Gia Long 14 (1815) kết hợp với các tư liệu điền dã cho phép đưa ra bức tranh cụ thể về tình hình ruộng đất ở Bình Định - cái nôi của phong trào Tây Sơn, sau khi vương triều cuối cùng của Tây Sơn thất bại 13 năm. Kết quả phân tích địa bạ 1815 cho thấy, sở hữu tư chiếm tuyệt đại đa số, sở hữu công không đáng kể, nhưng trong sở hữu tư lại không có tích tụ ruộng đất mà dàn trải ra với những chủ sở hữu nhỏ, mức sở hữu trung bình xấp xỉ 1 mẫu ruộng, người sở hữu lớn nhất chỉ có hơn 20 mẫu ruộng. Đó là những đặc điểm nổi bật trong phân bố ruộng ở Bình Định đầu thế kỷ XIX. Nêu lên và phân tích nguyên nhân của đặc điểm đó, tìm hiểu lý do sâu xa dẫn đến chủ trương quân điền năm 1839 của Minh Mệnh là vấn đề mới của luận văn.
3. Chủ trương quân điền 1839 của Minh Mệnh được thi hành triệt để ở hầu khắp các thôn/ấp của Bình Định, những nơi có tư điền nhiều hơn công điền. Phân tư điền sung công điền đem chia cho quan lại, binh dân, theo lương điền và khẩu phần. Luận án chỉ ra cách thức cụ thể khi áp dụng chủ trương quân điền trong việc sung công chiết cấp một nửa tư điền, cũng như cách chia ruộng công.
4. Kết quả quân điền năm 1839 của Minh Mệnh ở Bình Định được nhiều nhà nghiên cứu đánh giá như một cuộc cách mạng điền địa, nhưng thực chất mục đích của Minh Mệnh khi thực hiện chính sách này là gì ? Tại sao Minh Mệnh phải đề ra giải pháp đặc biệt với riêng tỉnh Bình Định? Quân điền năm 1839 thực sự đã đem lại kết quả, nguồn lợi cho những ai? Cho nhà nước hay cho người dân Bình Định? Đó là những vấn đề đã được luận án lý giải, phân tích dựa trên cơ sở tư liệu địa bạ kết hợp với tư liệu điền dã. Từ đó đưa ra một số đánh giá mới về hiệu quả và tác dụng của quân điền năm 1839 của Minh Mệnh.

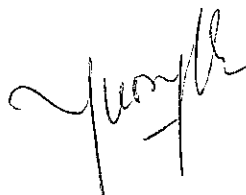
Hà Nội ngày 27 tháng 11 năm 2002,

Người hướng dẫn khoa học

Ký tên,

GS. HÀ VĂN TẤN

PHAN PHƯƠNG THẢO